

Um Sameinuðu þjóðirnar, Keflavíkurlflugvöll, ræða og svar 22. og 25. nóvember í Political

Bjarni Benediktsson – Stjórnmal – Ræður – Sameinuðu þjóðirnar – Keflavíkurlflugvöllur – Political – 22
og 25 nóvember

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360

Ræður

Askja 4-2, Örk 1

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Raði T.D. 22. nov. í Politískal
Comm.

Herra forseti: Það má segja, að mál það, sem nú er til umræðu hér og ~~sem~~ á dagskránni er kallað "fordæming undirbúnings nýrrar stýrjaldar og ^{gjörð} ~~semningur~~ 5-velda sáttmála til að styrkja friðinn" sé málefni, sem raða ætti og ákveðast eingöngu af þessum fimm veldum, sem vanalega eru kölluð stórveldi. Ykkur kann þessvegna að undra það, heiðruðu nefndarmenn, að íslenska sendinefndin, sem er fulltrúi fámennustu þjóðarinnar meðal Sameinuðu þjóðanna, skuli óska að láta til sín heyra í þessu mikla máli. En svo er þó, að þetta málefni friðarins eða ófriðarins er þýðingarmesta málefni okkar alþjóða félags ^{skapar}. Það er spurningin, sem er efst í huga fólks allstaðar í heiminum, þar sem friðarþráin og friðar ^{beninnar} ~~setur~~ eiga sér djúpar rætur í hjörtum fólksins á ^{sér} hverjum bletti hnattarins.

Engin þjóð ber heitari og einlagari friðaróskir en íslenska þjóðin, sem sjálf er algjörlega varnarlaus, og sem jafnvel augljósar ~~en~~ nokkur önnur þjóð, hefir öllu að tapa ef til ófriðar kemur.

Hnattstaða Íslands er í miðju Atlantshafinu. Fyrir stýrjöldina vorum við næstum því jafn fjarlægð frá því, sem þá var kallað hinn gamli og nýji heimur, en í dag erum við jafn nálægt því, sem við köllum Vestrið og Austrið. Í aldirum vorum við verndaðir af einangrun okkar. En í dag erum við mitt á siglinga- og loftleiðum Atlantshafsins, sem við þó vonum, að verði aldrei notaðar til stýrjalda og árása.

Það hefir verið sagt, að eitt af því fáa góða, sem leitt hafi af síðustu heimsstýrjöld sé það, að heimurinn hafi orðið smærri og þjóðir heimsins hafi nú frjálslægri samskipti en áður. Þetta getur, samt sem áður, ekki átt við um allar þjóðir, og hvað smæð veraldarinnar viðvíkur, þá getur það einnig haft ískyggilegar hliðar, ekki sízt fyrir okkar þjóð. Í dag

má heita að sérhver þjóð geti náð til sérhverrar annarrar. Þetta er staðreynd, sem við verðum að horfast í augu við, hiklaust, greinilega og djarflega.

Íslendingar hafa öðlast nokkra reynslu, ekki aðeins í síðustu heimsstyrjöld, heldur einnig í hinni fyrri. Á þessum tveim hörmunga tímabilum varð Ísland að vera háð Bandaríkjunum um öflun matvæla og birgða, og sérstaklega var þetta greinilegt í síðustu heimsstyrjöld, þegar við máttum heita algjörlega háðir öflun lífsnauðsynja frá Bandaríkjunum, enda hófust þá nánari tengsl verzlunar, viðskipta og stjórnmála milli Bandaríkjanna og Íslands en nokkru sinni fyrr.

Eg er þess ekki fullviss, að öllum fulltrúunum hér sé kunnugt um aðgerðir okkar, ákvarðanir og örlög í síðustu styrjöld, eða á árunum fyrir og eftir styrjöldina. Eg bið yður þessvegna, herra forseti, velvirðingar á því, að eg minnst þessa með nokkrum orðum.

Svo bar við, að vorið 1939 voru Íslendingar heiðraðir með sérstakri heimsókn af sendinefnd frá sjálfum Hitler. Til þess að leggja ríkari áherslu á þýðingu þessarar sendinefndar, kom þýkt herakip um líkt leyti í heimsókn til höfuðborgar okkar. Tilgangur þessarar sendinefndar var að fá samþykki okkar til að byggja þýzkan flugvöll á Íslandi, og við vorum hátíðlega fullvissaðir um það, að flugvöllinn skyldi eingöngu nota í viðskiptaskyni. Okkur var heitið hylli og velvild Foringjans ef við vildum aðhyllast þetta. Þess ber að minnst, að á þessum tíma voru viðskipti okkar við Þýzkaland mjög þýðingarmikil, og atvinnulífið byggðist að verulegu leyti á góðvild þjóðverja og skilningi. En samt sem áður, við vorum allir sammála. Við hikuðum hvergi. Við vorum allir sammála um að segja "nei". Okkar ákveðna svar vakti enga hrifningu í Þýzkalandi. En við vorum reiðubúnir að þola afleiðingarnar, sem

samt sem áður, urðu ekki svo alvarlegar, en aðeins vegna þess, að Nazistarnir urðu brátt önnum kafnir við að láta aðrar þjóðir þola enn meira. Eg veit, að ykkur þykir það hljóma einkennilega, fulltrúar góðir, að Ísland skuli hafa verið fyrsta landið, sem tókst að veita Nazistunum viðnám.

Hinn 10. maí, 1940, kom brezkt herlið til Íslands til þess að taka ^{þá hendur} yfir vernd landsins. Þess ber að geta, að við höfðum ekki beðið um þessa vernd. En Bretarnir vissu þá, það sem síðar varð heiminum kunnugt, að það var ætlun Nazistanna að hernema Ísland. Sambúð okkar við brezku stjórnina og við brezka herinn var mjög vingjarnleg, og vegna hinnar traustu og efa gömlu vináttu okkar við brezku þjóðina, vorum við fullvissir þess, að Bretarnir væru komnir til Íslands okkur báðum til hags, og þeir mundu hverfa þaðan svo fljótt sem ástæður leyfðu. Við höfum alltaf dáð brezku þjóðina og borið fyllsta traust til hennar, og sambúð okkar við Bretana á styrjaldarárunum varð til þess að styrkja enn betur vináttu okkar.

Brezki herinn þurfti að hverfa á brott fyrr en ráðgjört hafði verið. Bretar áttu í stríði fyrir tilveru sinni viðsvegar um hnöttinn, og það var þörf á hverjum manni í baráttunni sjálfri. Svo bar því við, að með sérstökum samningi, sem við gjörðum af frjálsum vilja við forseta Bandaríkjanna, Franklin D. Roosevelt, hinn mikla verndara smáþjóðanna, steig amerískt herlið á land á Íslandi í júlímánuði 1941 til þess að taka ^{á sér} yfir vörn landsins. Enda þótt að kynni okkar við Bandaríkin veru eigi svo traust sem vinátta okkar við Breta, treystum við stjórn Bandaríkjanna og þjóð ^{þeirra} ~~landi~~. Her Bandaríkjanna hafði ekki verið lengi á Íslandi, þegar fólkinu fór að finnast að hér veru á ferð vinir okkar, og eftir að Nazistar höfðu ráðist á Sovétríkin, virtist dvöl Bandaríkjahersins vera fagnað af nær allri þjóðinni.

Í samningi okkar við Roosevelt forseta var svo ákveðið,

að bandaríski herinn skyldi hverfa frá Íslandi við lok styrjaldarinnar. Svo varð ^{og} ~~líka~~ í október, 1946, samkvæmt sérstöðum viðbótarsamningi milli ríkisstjórnar Íslands og Bandaríkjanna, samkvæmt heimild frá Alþingi okkar Íslendinga. Við höfðum aldrei efast um það, að Bandaríkjamenn ^{myndu hverfa} ~~hyrfu~~ á brott eins og þeir höfðu lofað, og meðan þeir dvöldust á Íslandi gættu þeir þess stíð að forðast afskipti af okkar eigin málum. Það er einkennandi fyrir framkomu Bandaríkjamanna, að vinátta okkar í þeirra garð byggist að mestu á viðkyningunni við þá á meðan þeir dvöldu á Íslandi, og munu þó sumir kalla það hernámstíma. En þessi vinátta er sönnun frjállegs, ljóðræðislegs hugsanaháttar, sem báðum þjóðum er gefinn. Slík er okkar reynsla. Það hefði verið fagur draumur að mega trúá því, að aldrei aftur þyrfti neinn að óttast nýjan ófrið. Vissulega hamingjusamur draumur, en veruleikinn er annar. Við getum ekki lokað augunum fyrir því, að nú í dag, illu heilli, eru tveir heimar í þessari veröld ~~á þessum tíma~~, og eins og nú er ástatt reynast sáttaróð smáþjóðanna býðingarlaus. Við verðum aðeins að vona að þetta hryllilega ástand ótta og kvíða lifi eigi til lengdar, og að vinátta og frjálsmannleg umgengni stórveldanna komi í stað vantrausta og útilokunar.

Á meðan þetta ástand hélzt, varð okkar litla þjóð knúin til að hugsa um eigin vernd ef hætta skylli aftur yfir. Allt annað hefði verið algjör vanræksla og ábyrgðarleysi, því það er augljóst orðið, að Sameinuðu þjóðirnar skortir styrk og festu til að bregðast nægilega fljótt við og afstýra hettunni. Þegar þessvegna rétt var um Atlantshafssáttmálann, hlaut það þá ekki að verða hlutskipti okkar að notfæra okkur reynslu þá, er við höfðum öðlast í styrjöldinni og taka höndum saman við vini okkar og nágranna, sem við treystum fyllilega. Við vitum, að þeir munu aldrei hefja árás á neina þjóð, og að þeir munu

af fremsta megni leitast við að hindra hverja þá árás, sem hafin veri. Atlantshafssáttmálinn er varnarbandalag, og við álitum það vera okkar skylda og okkur til heilla að gjörast aðilar. Eg vona nú að enginn fulltrúanna hér freisti þess að slá fram þeirri myndni, að við séum stríðsæsingamenn. Ísland hefir engan her, engan flota, hvorki á legi né lofti, og við höfum vopnlausir verið frá upphafi sögu vorrar. Við höfum aldrei farið með ófrið á hendur neinni þjóð, og við getum aldrei og viljum aldrei lýsa ófriði á hendur neinni þjóð, eins og við lýstum yfir, þegar við gengum í Sameinuðu þjóðirnar, og endurtókum, þegar við undirrituðum Atlantshafssáttmálann. Við erum sjálfir varnarlausir, en við vitum það, að landið okkar hefir geysilega þýðingu til að vernda öryggis siglingar og flugferðir milli Evrópu og Ameríku. Gjörið ykkur ljóst, hversu varfasöm hefði orðið orustan um Atlantshafið í síðustu styrjöld, ef Ísland hefði þá verið í höndum þjóðverja. Hversu ógurlega miklu þyngri hefðu ekki þær fórnir reynt, sem nauðsynlegar voru til að halda optum siglingsleiðunum til Bretlands og Rússlands til þess að koma þangað lífsnauðsynlegum vörum og hernaðartækjum.

Með því að undirrita Atlantshafssáttmálann vildum við einnig gera það ljóst, að við eigum heima og viljum eiga heima í hinu frjálsa samfélagi lýðræðisríkjanna þjóða.

Við komumst ekki hjá því á stundum að ~~undrast það~~, ^{efast um það} hvort Ísland mundi nú í dag njóta síns fullkomna frelsis ef land vort hefði verið hernumið af einhverjum öðrum þjóðum. ^{Rugleiddum ennfremur} Við undrumst það jafnvel, hvort hinn erlendi her hefði þá verið horfinn á brott. Við komumst ekki hjá því að bera saman okkar farsæla hlutskipti við hin sorglegu örlög sumra smáþjóða í Evrópu.

Á grundvelli reynslu vorrar, munum við taka afstöðu til þeirra tveggja tillagna, sem nú liggja fyrir okkur. Íslenska

sendinefndin var um hrís að vona það, að hinn virðulegi utan-
ríkisráðherra hinn völduga Sovétríkja mundi skrá þátttöku sína
í þessu þingi á þann hátt, er sagan aldrei gæti gleymt, sem sé.
með því að rétta fram friðarsveig, sem við allir getum tekið
feginis hendi. En þegar við lesum yfir tillögu hianar virðulegu
Sovét sendinefndar, þá efumst við um það, hvort þeir atlist til
þess, að hún verði samþykkt, hvort hún er ekki framborin í þeim
tilgangi, að hún yrði felld, svo að unnt væri síðar að ráðast á
þá, sem felldu hana og kalla þá stríðsasingamenn. Við erum ekki
með öllu óvanir slíkum aðferðum. Í fyrstu málsgrein tillögu Sovét-
ríkjanna eru Bandaríkin og Bretland forðað sem stríðsasingamenn,
og undir þessu merki er þeim sagt að fylkja sér bak við Sovét-
ríkin, bíta ráð sitt og gjöra nýjan friðarsáttmála við þau.
Hinn virðulegi fulltrúi Bandaríkjanna, Ambassador Austin, skýrði
vel og rækilega fyrir okkur nýlega, hver væri reynsla Bandaríkj-
anna í sambandi við framkvæmd ýmsara samninga, sem þeir nýlega
hafa gjört við Sovétríkin, og eg skal ekki gjöra það að umræðu-
efni. En tillaga Sovétríkjanna er þannig orðuð og framborin,
að það er ókleyft fyrir íslensku sendinefndina að greiða henni
atkvæði. Við munum þessvegna greiða atkvæði tillögu þeirri,
sem Bandaríkin og Bretar báru fram. Eg vil lítillega víkja að
nokkrum atriðum í þessari tillögu, sem svo réttilega ber nafnið
"undirstöður friðarins". Friðurinn byggist ekki á nýjum sátt-
mála, heldur á samvinnu þjóðanna, og margar hliðar þeirrar sam-
vinnu eru skýrðar í þessari tillögu.

Önnur málsgrein beinir því til allra þjóða að "forðast
hótanir eða aðgjörðir, beinar eða óbeinar, sem miða að því að
skerða frelsi, sjálfstæði og sjálfsforræði nokkurs ríkis, eða
að því að efla innanlandsdeilur og kúga vilja almennings í
nokkurru ríki". Ekkert getur verið hettulegra eða líklegra
til að koma á stað óægðum og jafnvel ófriði, en afskipti eins

ríkis af málefnum annarra sjálfstæðra ríkja, hvort sem þetta er gjórt af erlenda ríkinu sjálfu eða af erindrekum þess. Sérstaklega þyrfti hið eyðileggjandi athæfi fimmtu herdeildarinnar að hætta áður en hinn óþolandi verknaður þeirra leiðir til ófarnaðar. Athæfi fimmtu herdeildarinnar getur orðið svo alvarlegt, að það tefli í hattu frjálsu framkvæmdavaldi löglega kosinna, lýðfrjálsra ríkisstjórna, og jafnvel hindri eða stöðvi atvinnulíf og framleiðslu þjóðanna.

Önnur þýðingarmikil málsgrein er 4. málsgrein. Þar er því beint til þjóðanna að "epla viðurkenningu megin þýðingu þess gildi einstaklingisins sé virndad og að tryggja að vernda virðuleika mannanna, fyllsta frelsi til þess að viðhafa friðsamlega andstöðu í stjórnámum, fullkomið trúarbragða-frelsi, og fullkomna virðingu fyrir öllum mannréttindum, sem skráð eru í Sáttmála Mannréttindanna".

Þessi málsgrein er túlkun eða grundvöllur, sannleikana, að frjáls veröld verði að byggjast af frjálsu fólki. Þegar fólkið er frjálst, ~~mun~~ ákveða sín örlög, þá er mjög lítil hætta á styrjöld. Fólkið kys ekki stríð gegn öðrum þjóðum eða gegn sjálfu sér. Menn vita, að ný styrjöld færir aðeins rústir og eynd yfir alla. Sagan sannar, að það eru einræðisherrarnir, sem ~~af~~ hrynda af stað styrjöldum. Þessvegna, gefum öllum fullt pólitískt frelsi meðal allra þjóða, og heiminum mun vel farnast.

Það eru margar aðrar undirstöður friðarins nefndar í tillögu Bandaríkjana og Breta. Margir aðrir ræðumenn hafa lýst þeim, og eg skal ekki fara frekara út í það.

Sameinuðu þjóðirnar hafa nú starfað í nærfelt 4 ár. Þær voru skapaðar við miklar vonir og glansandi bjartsýni. Menn héldu jafnvel, að friðurinn væri fenginn. Um gjörvallan heim fögnuðu menn, er þeir heyrðu sagt "Við hinar Sameinuðu þjóðir höfum ákveðið að bjarga komandi kynslóðum frá eyðingu ófriðarins". Menn fögnuðu því, að aðal tilgangur Sameinuðu þjóðanna var að vernda alþjóðlegan

X) að epla skilninginn á þri hvernja megin þýðingu þad hefir að gildi einstaklingisins sé virndad og að tryggja se fullsta frelsi etc

frið og öryggi. Mönnunum hefir verið gefinn sterkari og við-
tekari friðarsáttmáli en nokkru sinni fyrr. Hversvegna er það
þá nú fjórum árum síðar, að fólk um allan heim, er slegið ötta,
kviða og tortryggni. Látum hverja þjóð spyrja sjálfa sig
hversvegna. Látum hverja þjóð segja heiminum hver er ásetningur
þeirra. Við spyrjum hver annan: Quo Vadis? Sérstaklega vill
heimurinn spyrja hin völdugu Sovétríki þessarar spurningar. Látum
einnig hin stórveldin svara þessari spurningu
og látum svör þeirra allra verða heyrum kunn meðal allra þjóða,
einnig meðal Sovétríkjanna. Látum ljótan ásetning, ef hann eru
til, hverfa á brott, og látum hin góðu áform verða kunn. Þá
mun kvíðanum létt verða og almenningur í öllum löndum geta
andað frjállega og lifað í ró.

Við eigum nú friðarsamning, sem bindur 59 þjóðir
saman, þ.e. sáttmála Sameinuðu þjóðanna. Smáþjóðirnar líta það
óhýru auga, ef stórveldin eru að leitast við að stofna einhvern skonar
ríkra manna klúbb, þar sem aðrir eru útilokaðir. Kannske til-
gangurinn sé sá, að stórveldin eigi að gjöra svokallaðan friðar-
samning og síðan að skipta heiminum á milli sín í áhrifasvæði.
Slíkar tilraunir hlytu að vekja tortryggni smáþjóðanna.

Það er skoðun okkar, að öruggasta leiðin til þess
að tryggja heimsfriðinn sé að gjöra virkan friðarsamninginn,
sem felst í sjálfum sáttmálanum okkar. Ef við gjörum það, þá
er meðal allra þjóða stofnað athafnafrelsi, hugsanafrelsi og
trúfrelsi, og ótti áreynnist á brott. Heimsfriður mundi
renna hjólast og sálarfriður yrði hlutskipti mannanna.

Íslenska sendinefndin trúir á framtíð Sameinuðu
þjóðanna, og vill styrkja hana. Þessvegna munum við vongóðir
greiða atkvæði tillögunni um undirstöður friðarins, þar sem
við enn á ný veitum hollustu hinum háleitu hugsjónum Sáttmálans.

Svar P.T., 25. nov. í Politískum
Comm.

Herra forseti:

Ég vil ^{þessi orð segja nokkur orð} segja nokkur orð í sambandi við ræður þær, sem hinn virðulegi utanríkisráðherra Sovétríkjanna og hinn virðulegi fulltrúi Póllands hafa haldið hér undanfarna tvo daga.

Það er eitt atriði í báðum þessum ræðum, sem ég verð að mót-
mæla, þ.e. hinar ímynduðu herstöðvar á Íslandi, sem báðir ræðu-
menn virtust óttast svo mjög.

Þegar herra Vyshinsky hinn 23. nóvember s.l. reyndi að and-
mæla hinum virðulega fulltrúa Venezuela sagði hann ~~xxxx xxxxxxxx~~
~~xxxx xxxxxxxx~~ - og ég tek ummæli hans upp úr hinum
orðréttu fundargerðum: "Herstöðvar og flugstöðvar ætti ekki að
byggja á erlendri grund og hafi það verið gert ætti að taka þær
burt. Það vill nú svo til, að síðara atriðið á við um Ísland, sem
Bandaríkin útbúa nú sem herstöð - sem flugvélamóðurskip á fastri
grund."

Í ræðu þeirri sem hinn virðulegi fulltrúi Póllands ^{blowski / herra Wier /} hélt í
gær, sagði hann, og ég tek ummæli hans ^{einu} upp úr hinum orðréttu fund-
argerðum: "Þegar Bandaríkjamenn fóru frá Íslandi, gleymdu þeir þá
ekki einhverju á þeirri kyrrlátu eyju? Ég held að þeir hafi gleymt
einhverjum herstöðvum eða er þar ef til vill einungis um mannvirki
að ræða, sem ekki eru hernaðarlegs eðlis. Sú tegund slíkra mann-
virkja, sem Hitler byggði fyrir nokkru."

Ég vil nú byrja með því að segja fulltrúa Póllands frá því,
að ég skil alls ekki ~~xxxx~~ við hvað hann á, ef hann er að tala um
mannvirki, er Hitler hafi látið byggja á Íslandi. Nazistar hafa
aldrei byggt mannvirki á Íslandi, og ég er hræddur um, að fulltrúi
Póllands hafi ekki hlustað á mig, þegar ég hélt ræðu mína hinn
22. nóvember eða ~~þá~~ að rússneska þýðingin hafi ekki verið rétt.
Í ræðu minni lagði ég ríka áherzlu á það, að Hitler vildi vorið
1939 fá heimild okkar til þess að byggja flugvelli á Íslandi, sem,
okkur var sagt að ættu einungis að nota í sambandi við friðsamlegt
millilandaflug. ^{En} ^{Kennum skil á} Við fylgdamst með gangi heimsámalanna og héldum að
ef til vill væri um annað að ræða, og við höfnuðum því einróma
þessari kröfu Hitlers. Þar sem þetta gerðist einungis nokkrum

mánuðum áður en stjórnin hófst og þar sem herstöðvar Bretanna og Bandaríkjamanna á Íslandi, meðan á stjórninni stóð, höfðu stórkostlega þýðingu í sambandi við flutning ^{Leynganna} vista til Rússlands er gerðu ^{Rússum} því landi fært að berjast áfram til sigurs gegn Þjóðverjum, þá mætti herra Wierblowski gjarnan minnst þessa.

Að því er snertir Herstöðvar Bandaríkjamanna, sem bæði fulltrúi Póllands og Sovét-Rússlands töluðu óttaslegnir um, vil ég fullvissa þá og alla aðra fulltrúa hér um það, að á Íslandi eru engar amerískar herstöðvar og Ísland mun ekki láta nokkurri þjóð í té herstöðvar á friðartímum. Bandaríkjamenn gleymdu engu á Íslandi, enda þótt herra Wierblowski gefi það í skyn. Auðvitað hlaut hinn stóri flugvöllur að verða þar eftir - slíkt mannvirkni er ekki hægt að taka með sér. En um þann flugvöll, Keflavíkurflugvöllinn, gerði ríkisstjórn Íslands að fenginni heimild Alþingis, sem fulltrúi Póllands réttilega nefndi elzta þing heimsins, samning við ríkisstjórn Bandaríkjanna. Alþingi veitti heimild sína til þeirrar samningsgerðar með yfirlingafandi meiri hluta atkvæða og var samningurinn síðan gerður hinn 7. október 1946. Þessu til skýringar vil ég leyfa mér að lesa upp nokkrar greinar þess samnings, sem nú er opinber milliríkjasamningur og skrásettur hjá Sameinuðu þjóðunum svo sem vera ber.

Í 2. grein samningsins segir svo:

"Flugvallarhverfið við Keflavík ... ásamt öllum óhreyfanlegum mannvirkjum, er Bandaríkin hafa reist þar ... skulu afhent Íslensku stjórninni. Skal flugvöllurinn þá verða skýlaus eign Íslenska ríkisins, samkvæmt þeim skuldbindingum, sem Bandaríkin hafa áður tekið á hendur þar að lútandi."

Þriðja grein samningsins hljóðar þannig:

"Stjórn Bandaríkjanna mun svo fljótt sem auðið er flytja á brott það herlið og sjólið Bandaríkjanna, sem nú er í Reykjavík, og innan 180 daga frá gildistöku samnings þessa mun hún smátt og smátt flytja á brott allt herlið og sjólið Bandaríkjanna, sem nú er á Íslandi."

Tólfta grein samningsins er á þessa leið:

"Samningur þessi skal gilda á meðan á stjórn Bandaríkjanna hvílir sú skuldbinding að halda uppi herstjórn og eftirliti í Þýskalandi; þó má hvor stjórnin um sig hvenær sem er, eftir að fimm ár eru liðin frá gildistöku samnings þessa, fara fram á endurskoðun hans. Skulu þá stjórnirnar hefja viðræður svo fljótt sem auðið er. Leiði slíkar viðræður eigi til sankomulags innan sex mánaða frá því að fyrst kom

fram beiðni um endurskoðun, er hvorri stjórninni um sig heimilt, hvenær sem er að þeim tíma liðnum, að tilkynna skriflega þá fyrirætlun sína að segja upp samningnum. Skal samningurinn þá falla úr gildi tólf mánuðum eftir dagsetningu slíkrar uppsagnar."

Eftirfarandi staðreyndir eru því fyrir hendi:

- (1) Allt herlið Bandaríkjanna hefir verið flutt frá Íslandi fyrir löngu síðan. Í dag hefir ekki nokkur einastí amerískur hermaður setu á Íslandi né heldur eru þar nokkrar herstöðvar.
- (2) Flugvöllurinn er eign íslenska ríkisins. Honum er stjórnað af íslenskum yfirvöldum, en Bandaríkin hafa heimild til að ráða sérfræðinga í flugvallatækni vegna friðsamlegrar notkunar (civilian operations) meðan samningurinn er í gildi og meðan verið er að þjálfra Íslendinga í flugvallatækni.
- (3) Að samningstímanum liðnum, eigi síðar en 1953, mun Ísland ákveða, hvort samningurinn verður framlengdur eða ekki. Samkvæmt Stjórnarskrá okkar myndi framlenging samningsins eigi geta átt sér stað án samþykkis hins frjálsa lýðræðisþings okkar.

Ofangreindar staðreyndir gjöra það augljóst, að allt ^{tal} ~~síðar~~ um herstöðvar á Íslandi er gjörsamlega út í hött og úr lausu lofti gripið.